

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK, PLAZMADERIVÁTUMOK

Dr. Pécs Miklós

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem,
Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

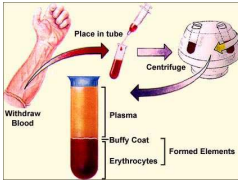

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

1

A VÉR BIOKÉMIÁJA

Áramló folyadék, amely anyagokat és hőt szállít a szervezetben belül, és beállítja az állandó belső környezetet a sejtek számára. A sejt közötti folyadékban diffúziós transzport működik, a vér viszont áramlik = konvekciós transzport. Kétirányú: a sejtekhez viszi a tápanyagokat és az oxigént, elszállítja az anyagcsere-termékeket, a szén-dioxidot és a hőt.

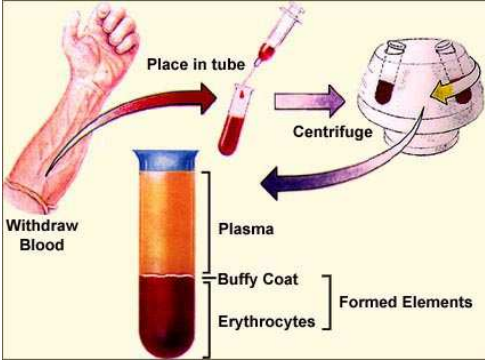

Lazarostos kötőszövet.
Mennyisége kb. 5 liter.
Vér = vérplazma + sejt elemek
Vér = szérum + vérelepek

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

2

A VÉR BIOKÉMIÁJA

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

3

A VÉR ÖSSZETÉTELE

Összes szárazanyag: 17 %, de térfogatra az alkos elemek 45-50 %-ot tesznek ki.

Percentage by body weight:
 Other fluids and tissues: 52%
 Plasma: 55%
 Formed elements: 45%

Plasma (percentage by weight):
 Proteins: 7%
 Water: 91%
 Other solutes: 2%

Plasma (percentage by volume):
 Albumin: 58%
 Globulins: 38%
 Fibrinogen: 4%

Formed elements (number per cubic mm):
 Platelets: 250-400 thousand
 Leukocytes: 5-9 thousand
 Erythrocytes: 4.5-5.8 million

Formed elements breakdown:
 Ions
 Nutrients
 Waste products
 Gases
 Regulatory substances
 Leukocytes: Neutrophils (60-70%), Lymphocytes (20-25%), Monocytes (5-8%), Eosinophils (1-4%), Basophils (0.5-1%)

4

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

Friss teljes vér → Friss vér, buffy coat eltávolítva

Friss teljes vér → Folyékony plazma → FFP → Ipari földolgozás

Friss teljes vér → Buffy coat → Trombocita konc → Fehérvérsejt mentes
 → Fagyasztva tárolt

Friss teljes vér → Vörösvérsejt koncentrátum → Fehérvérsejt koncentrátum

Fehérvérsejt koncentrátum → Mosott VVT
 → Szűrt, mosott VVT
 → fagyasztva tárolt VVT

5

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

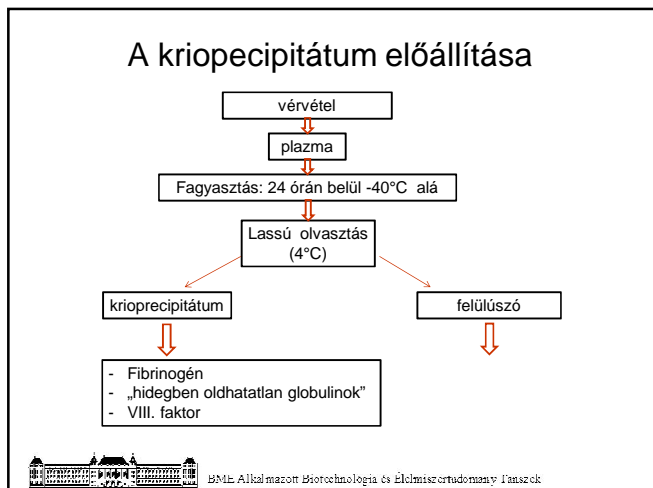
Vérkészítmény	Biológiai hatást kifejtő komponens	Tárolás	Lejárat
CPD-s (alvadástgátolt) teljes vér	VVT, plazmafehérjék	+4°C	28 nap
CPD-A(denine)-s teljes vér	VVT, plazmafehérjék	+4°C	28 nap
Vörösvérsejt készítmények			
VVT plazmában vagy adenin tartalmú oldatban szuszpendálva	VVT	+4°C	28-35
Mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra
Szűrt, mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra
Fagyasztva tárolt, glicerinnel mentesre mosott VVT	VVT	+4°C	24 óra

6

VÉRKÉSZÍTMÉNYEK

Vérkészítmény	Biológiai hatást kifejtő komponens	Tárolás	Lejárat
Trombocita készítmények			
Trombocita koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	5 nap
Fehérvérsejt mentesre szűrt tromb. koncentrátum	trombociták	20 - 24°C	1-5 nap
Fagyasztott, felolvasztott, mosott trombocita konc.	trombociták	Az elkészítés után azonnal	
Fehérvérsejt konc.	granulociták	20 - 24°C	24 óra
Plazmakészítmények			
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék és labilis alvadási faktorok	-25°C alatt	1 év
Friss fagyasztott plazma	Plazmafehérjék	-25°C alatt	1 év
Krioprecipitátum	vW faktor, faktor VIII, XIII fibrinogén, fibronectin	-25°C alatt	1 év

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

PLAZMAFEHÉRJÉK

1l Plazma

6 - 8% Protein

92 - 94% víz
(só, szénhidrát, zsír)

40 - 50 g/l Albumin

10 - 25 g/l Immunoglobulinok

2 - 4 g/l Fibrinogén

9 - 10 g/l 6 nagy mólsúlyú fehérje (Transferrin, Haptoglobin, C₃, α₂-Makroglobulin, α₁-Proteinase-Inhibitor, Apolipoprotein I)

8,5 g/l kb. 110 különböző plazmafehérje (többek között alvadási faktorok és enzim inhibitorok)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

PLAZMADERIVÁTUMOK

Albumin	Alvadási faktorkok	Immunoglobulinok	Enzim inhibitorok	Egyéb
5% és 20%-os infúziós oldatok	Faktor VIII, IX, Faktor X, XIII Fibrinogen FI PCC (protrombin komplex koncentrátum) (FII, VII, IX, X, prot S, C) vW faktor Aktivált PCC	16 %-os im. IgG Intravénás IgG Anti-tetanusz Anti-D IgG Anti-CMV IgG Hep B IgG Veszétség ell. Anti varicella IgM gazdag	AntitrombinIII C1 észteráz inhibitor Alfa1-proteináz inhibitor	Fibrin ragasztó

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

13

1. ALBUMIN KÉSZÍTMÉNYEK

Termék	Indikáció	Molekul a súly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
ALBUMIN 20%	Ozmózis nyomás emelése	66.000	30-35	22-27
ALBUMIN 5%	Plazma volumen pótlás Nem fehérje pótszer!			
PPS, Plazma Protein Oldat	Plazma volumen pótlás	66.000	33-38	30-32

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

14

2. IMMUNGLOBULINOK

Termék	Indikáció	Molsúly D	Plazma konc. g/l	Kihozatal g/l
IgG subcutan	Szubsztitúciós kezelésre primer immunhiányos (PID)szindrómákban: – változó immunhiány – súlyos kombinált immunhiány – IgG alosztály hiány esetén ismétlődő infekciókban	169.000	12	4
IgG iv.	PID, SID, ITP	169.000	12	3-4
Tetanusz IgG	Tetanusz fertőzés megelőzése	169.000		
Anti D IgG	Rh negatív szülő nők	169.000		
Anti CMV IgG	CMV fertőzés megelőzése (transzplantációknál)	169.000		
Hepatitisz B, rubeola, veszétség, kullancs enc.				

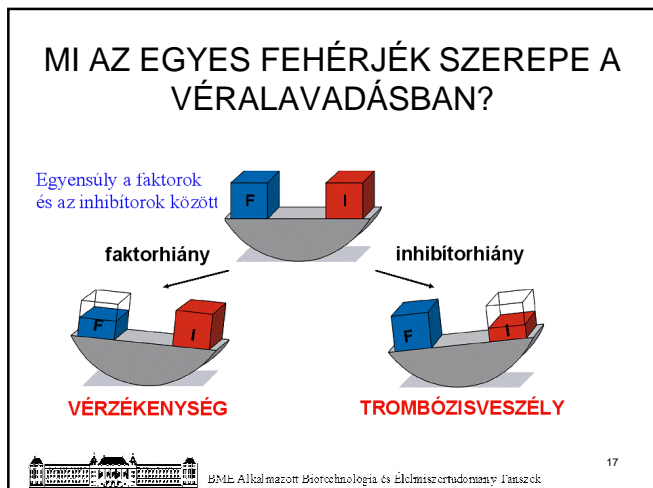
BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

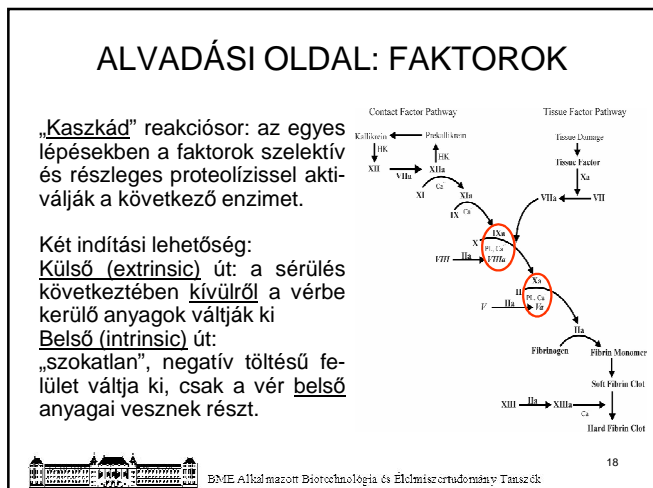
15

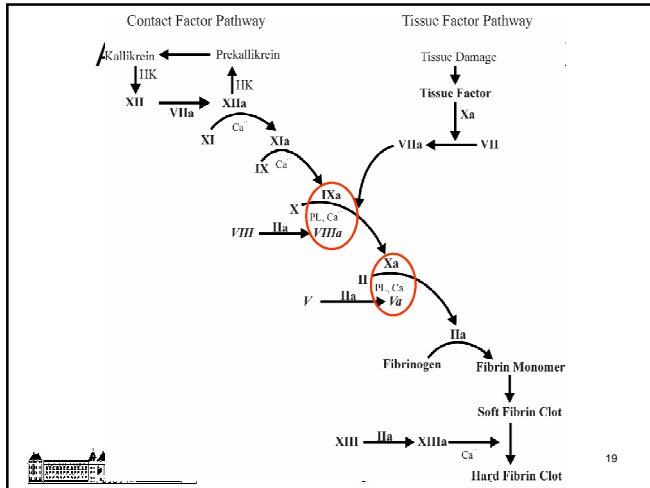
3. HEMOSZTATIKUMOK

Termék	Indikáció	Molsúly Dalton	Plazma konc. g/l	Kihozatal %
Faktor VIII	„A” hemofiliások kezelése	300.000	3×10^{-4}	18-22
FVIII + vW fakt.	vWillebrand betegek kezelése	1-4 M		15
Faktor IX	B hemofiliások kezelése	57.000	5×10^{-3}	12-18
F II,VII,IX,X	Orálisan alvadásgátló betegek kezelése	72.000	0,1	15-25
PCC		50.000	5×10^{-3}	
		59.000	10×10^{-3}	
Aktivált PCC	Inhibitoros „A” hemofiliások kezelése			
Fibrinogén F1	Fibrinogén hiány szubsztitúciója	340.000	2,5-4,5	10
Faktor XIII	Sebgyógyulás gyorsítása	320.000	5×10^{-3}	20
Trombin=FIIa	Fibrin aktiváló enzim	72.000	0,1	500 NE/ml

16

VÉRALVADÁS 2.

Biológiai erősítés: parányi kis változásból komoly anyagmennyiség átalakulása lesz:

XII faktor – 10 ppb

IX faktor – 3-5000 ppb

Fibrinogén – 4.000.000 ppb

A kétféle alvadási reakció sor a X (Stuart) faktor aktiválásával közösen folytatódik.

Az X_a faktor a III, IV és V faktorokkal (foszfolipid, kalcium, akcelerin) katalizálja a protrombin → trombin (II → II_a) átalakulást.

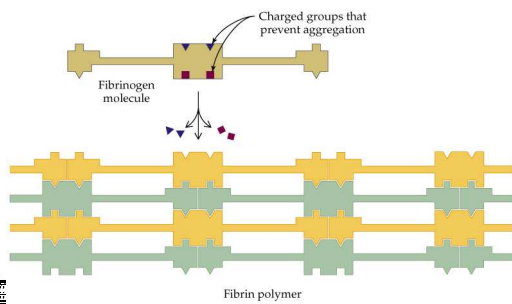

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

20

VÉRALVADÁS 3.

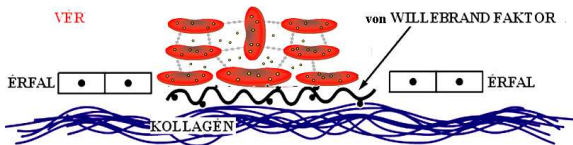
A trombin a fibrinogén → fibrin (I → I_a) folyamatot katalizálja. A fibrin ezután lineáris kötegekké polimerizálódik, majd a XIII_a (Laki-Lóránd) faktor térhálósítja.

Fibrin polymer

TROMBOCITA AGGREGÁCIÓ

Ha az érrendszer valahol megsérül, akkor a sérülés helyén a vérlemezkék a sérült érfalhoz tapadnak, és az odatapadtak közé mindig újabbak rakódnak le. Ha a sérülés kicsi, ez önmagában is elég lehet a lezáráshoz. Ha viszont a sérülés nagyobb, akkor a plazmatikus véralvadás is megindul, és a fibrin tartja össze a lemezkéket.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

22

4. INHIBITOR OLDAL

Inhibitor	Gátolt fehérje
Antithrombin III (+heparin)	Thrombin F Xa F XIIa, F XIa, F VIIa
Protein C és Protein S	F VIIIa F Va

A véralvadás gátlása:

- Ca megkötése, oxaláttal vagy citráttal
- heparin (poliszacharid, állati szervekből)
- hirudin (pióca, rec-fehérje)
- kumarin-származékok (rágcsálóirtó szer, antidotum: K-vitamin)

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

23

TECHNOLÓGIÁK

Technológiák kialakulása, fejlődése

- 1940 USA Hadügyminisztérium kutató csoport
- 1941 Pilot Plant laboratórium (Harvard)
- 1946 COHN 6. Method (E.J. Cohn and co-workers J.Am.Chem. Soc. 68. 459-475 1946)
- 1962 KISTLER & NITSHMANN Method
- 1960-70 egyéb kicsapószer
- 1970- Kromatográfiai technológia,
- 1970- Alvadási faktorok iv IgG
- 1980- Nagy tisztaságú faktor készítmények
- 1990- Rekombináns készítmények

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

24

Vírusinaktiválás / eltávolítás

Fizikai módszerek

Inaktiválás hőkezeléssel ☐ Pasztörizálás ☐ Száraz hőkezelés ☐ Gőzölés	Eltávolítás ☐ Nanoszűrés ☐ Kromatográfiai módszerek ☐ Kicsapás
Kémiai módszerek ☐ Solvens – Detergens eljárás ☐ β-Propiolakton ☐ Jód	Fotokémiai módszerek ☐ Metilénkék ☐ Psoralen ☐ Hypericin

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

28

Vírusinaktiválás / eltávolítás

PASZTÖRIZÁLÁS

Fehérje oldat

↓

Stabilizálószer adagolás

↓

Hőkezelés 10 óra 60°C (vízfürdő v.duplikátor)

↓

Stabilizálószer eltávolítás

↓

További tisztítás

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

29

Vírusinaktiválás / eltávolítás

SD (SOLVENT-DETERGENT) KEZELÉS

Solvent: 1 % TNBP tri-n-butyl-foszfát
 Detergens: 1 % detergens (Triton X-100, Tween)

4 óra 30° C-os hőkezelés

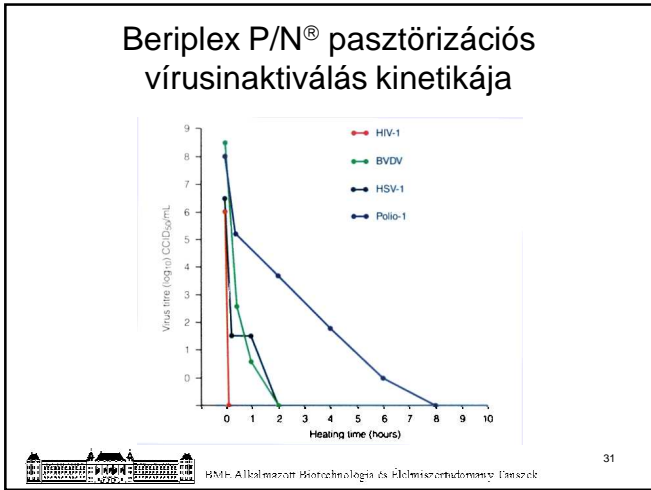
Extrakció növényi olajjal (pl. steril szójaolaj)

Kromatográfiai tisztítás (C18 tölteten)

Ultraszűrés

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

30

Beriplex P/N vírusmentesítésének validációs eredménye

<u>Modellvírusok</u>	HIV env.,RNA	HSV env.,DNA	BVDV Mod.f.Hep.C	Polio n.env.,RNA
Pasteurization (log 10)	> 6,6	> 6,0	> 8,5	> 7,9
Nanofiltration (log 10)	>7,1	> 7,2	4,0	(0,3)
Total reduction (log 10)	> 21,1	19,9	15,5	15,5

HBV: Nanofiltration reduction of 4 log
Remaining steps > 6,5 log (chimpanzees)
 Total reduction: > 10 log

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

Tiszta faktorok gyártása:

IX-es faktor = antihemofiliás faktor B
= Christmas faktor

Humafactor 9:
 humán koagulációs IX-es faktor koncentrátum, speciális intravénásan alkalmazható szer hemofília-B kezelésére

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor a szervezetben

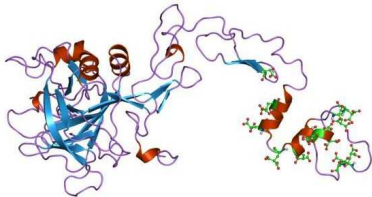
A májban szintetizálódik.
 Szintéziséhez K-vitaminra van szükség, a vitamin hiányában funkcionálisan inaktív → alvadási zavar
 Koncentrációja a plazmában 3-5 µg/ml.
 Az egyik legstabilabb véralvadási faktor.
 A vérkeringésben féléletideje 18-24 óra.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Egyláncú glikoprotein, molekulásúlya 56 000 Dalton.
 415 aminosavból áll, az aminosavak sorrendje ismert.
 A fehérje kb. 20% szénhidrátot tartalmaz.

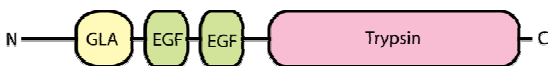

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor fehérjeszerkezete

Domének:

Gla-domén: az N-terminális szakaszon 12 gamma-karboxi-glutaminsavat (Gla) tartalmaz.
 EGF (Epidermal Growth Factor) domén: itt egy másik szokatlan aminosav, hidroxi-aszparaginsav található.
 Ser-proteáz domén: analóg a tripsinnel és a többi alvadási proteázzal.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor hiánya

Hiánya vérzéses hajlamot okoz, a betegség neve Hemofília B, vagy Christmas betegség.

A vérzéses tünetek szoros korrelációban vannak a faktorhiány mértékével.

Ha a plazma IX-es faktor tartalma a normálhoz képest:

- < 1% súlyos
- 1-4% közepesen súlyos
- 5-25% enyhe

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

37

A IX-es faktor genetikája

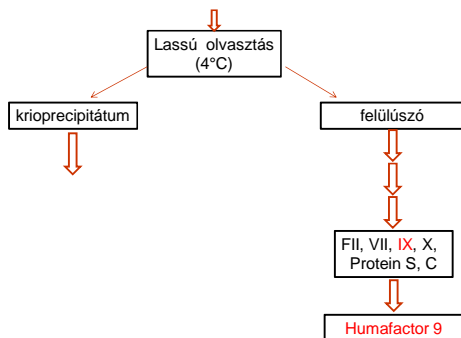
A IX-es faktor gén az X kromoszóma hosszú karján helyezkedik el.

A hemofília recesszív jelleggel öröklődik, tehát a betegség nem expresszálódik, ha a normális allél is jelen van → nemhez kötött betegség, csak férfiakat betegít meg, a nők tünetmentes hordozók.

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

A IX-es faktor izolálása

BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszertudomány Tanszék

